

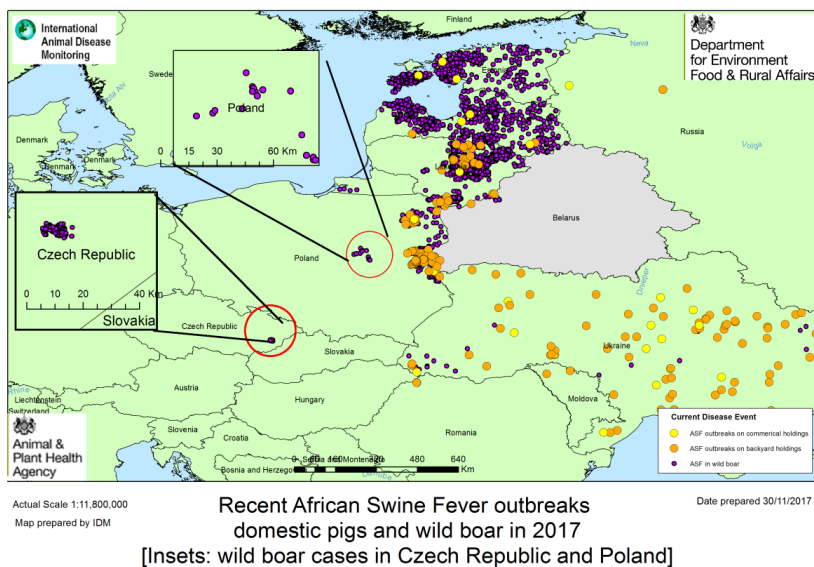
**Втора междинна оценка на епизоотичната ситуация със заболяването
Африканска чума по свинете (АЧС) след последното и развитие в
Полша и Чешката Република в периода 24.11.- 05.12.2017 г.**

проф. Георги Георгиев, Д.В.М.Н.

Способността на АЧС да се разпространява географски на далечни разстояния бе демонстрирана нееднократно през последните години в страните от Източна Европа и Руската Федерация. Неотдавна, през юни 2017 г. бяха открити първите заразени с вируса на АЧС диви свине в Чешката република. През последния месец (ноември 2017г.) вирусът на АЧС направи нов „скок“ с около 100 км на запад в Полша с появата нови случая при диви свине в три административни района близо до Варшава. Това представлява значителен географски скок, който не само подчертава потенциала на този вирус да се разпространява непредсказуемо, но също така предизвиква загриженост за разширяване на разпространението му вече не само в Източна Европа но и в съседна Германия и страните от Западна Европа.

Само за периода 24.11 - 05.12.2017г. В Полша бяха обявени 19 нови случая на АЧС, като заболяването се придвижи на Запад и премина от десния на левия бряг на р. Висла. Резултатите, получени от Националната Референтна лаборатория за АЧС на Полша на 24 ноември 2017г. показаха, че при появата на 648-я случаи на АЧС при умряло диво прасе, регистрирано в гората край село Яблонна в Мазовецкото воеводство. То се намира на приблизително разстояние от 155 км от полско-белоруската граница във вътрешността на страната (Фиг.1). На 17 ноември 2017г. в Полша, в Легионовски регион бе установена заразена с вируса на АЧС дива свиня. Този факт бе последван от откриването на 20.11.2017г. още 4 на заразени диви свине в близкия до него Варшавски регион. През последните десет дни на ноември бяха открити още 14 случая в районите Варшава, Легионовски и Пиасчински. При труп на умряло диво прасе в село Лешно, западно от Варшавска област (получен на 27 ноември 2017г.) бе потвърден 652-я случаи на АЧС, който отстои на вече на 180 км от полско-белоруската граница. На 1-ви декември Главният Ветеринарен Служител (СВО) на Полша събщи за откриването на диво прасе с потвърдена диагноза АЧС на територията и на град Варшава. Това е първият случай за появата на това заболяване на територията града. В околностите на столицата също бяха установени и други болни диви прасета. Това принуди полското правителство да приеме спешни мерки за

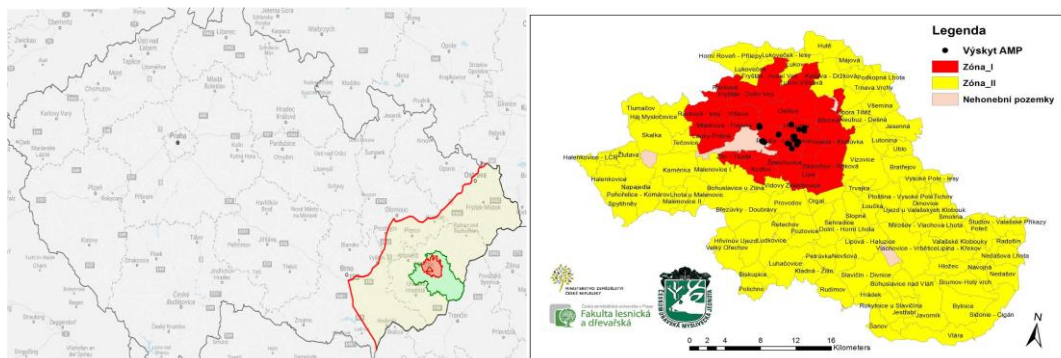
предотвратяване преминаването на диви прасета от десния (източния) на западния бряг на р. Висла.

Фиг.1. Последни случаи на разпространение на заболяването АЧС в Източна Европа от края на м. ноември 2017 г., със засягане на нови региони от Полша

В съответствие със законодателството на ЕС са установени нови ограничителни зони и предприети спешни мерки за предотвратяване по-нататъшното разпространение на болестта във вътрешността на страната. В ускорен порядък полският Сейм (законодателният орган на страната) подготви проект за приемане на нов, специален закон, който да влезе в сила в началото на 2018г. Предложено е строителство на оградна мрежа по цялата източна граница на Полша с Беларусия и Украйна. Освен това се предвижда допълнителни средства да се отпуснат на ловните дружинки за отстрел на диви прасета, дори в националните паркове и резервати на застрашените региони с цел драстично намаляване на плътността на популацията им в тези територии. Дължината на защитното съоръжение срещу миграцията на диви свине от Беларусия и Украйна ще е с дължина 730 км, а цената и - приблизително 100 милиона злоти. Изграждането на това съоръжение, с цел намаляване на натиска от разпръскване на дивите свине от източната към западната част на Полша през река Висла следва рязко да доведе до намаляване плътността на дивите свине в тази част на страната до приемливото ниво от 0,1 индивид на 1 км². Уточнени са и правила, недопускащи разпространението на заразата чрез надлежно установяване, отстраняване или унищожаване на намерените трупове на умрели диви прасета в ново засегнатите райони. И тъй като мерките за борба със заболяването изискват вземането на нестандартни решения, министърът на отбраната на Полша вече изпрати помощ от 500 военнослужещи за борба с АЧС в засегнатите три воеводства. Съгласно приетият план за действие войниците заедно с местните лесовъди ще помагат на ветеринарни лекари за откриването и обезвреждането на труповете на умрелите диви свине в гористите местности.

В Чешката република съществуващите мерки за контрол, включват един периметър от 45 км², където се съпроводено отстрел на всички диви свине в района на зелената зона (Фиг. 2). За сега изглежда, че тези мерки ограничават разпространението на АЧС, въпреки че има нови случаи за периода.

Фиг. 2. Зони за контрол и ограничаване на АЧС в региона на гр. Злин (ляво). Заразена и надзорна зони (дясно)

По данни от 05 декември 2017г. на територията на Чешката Република са регистрирани 174 случая на АЧС, а само за месец ноември 2017 г. - 15 нови случаи. Всички случаи са регистрирани при диви свине в региона на гр. Злин - Източна Моравия. До този момент в Чехия няма регистриран случай на заболяването АЧС при домашни свине. Всички случаи са регистрирани на територията на осем населени места: Hvozdná (50), Klečuvka (11), Kostelec (51), Luňkovice (41), Pryluky (11), Ostrata (2), Telechovice (4), Zlín (1), Ътра (3). Продължава и усиленият улов с капани на диви свине в т.н. „зелена зона“ (Фиг.3). За сега има задържане разпространението на заболяването само в региона на гр. Злин (първоначално заразена зона), но все се регистрират и нови случаи в нея. Този експеримент продължава. Ако той се окаже успешен може да се стигне до пробив в контрола на заболяването. За това се разчита твърде много и резултатите и те се следят с много голям интерес.

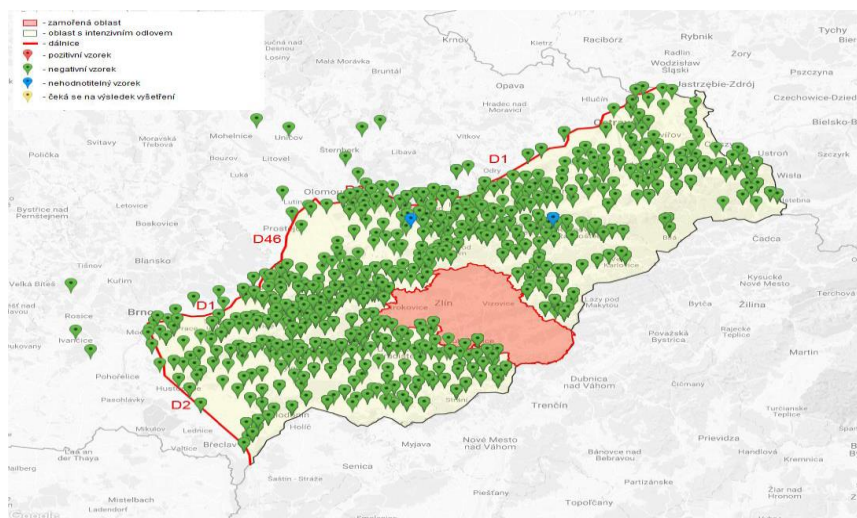
Руската Федерация (РФ) съобщи за четири случая на АЧС при диви свине в региона на Калининград, граничещ с Литва и Полша. На територията на РФ, обаче са регистрирани още 90 случая на АЧС от началото на месец август 2017 г., като 77 от тях са при домашни и 13 при диви свине. От огнищата при домашни свине, са били засегнати и две големи свинеферми с повече от 10 000 свине.

Способността на АЧС да се разпространява географски на големи разстояния бе демонстрирана безброй пъти в Източна Европа. АЧС бе установена в нов регион на Литва и в руския ексклав Калининград, което представлява по-нататъшно разширяване в Източна Европа. По принцип тези "скокове" възникват поради незаконно хранене с термично необработени кухненски отпадъци или месни продукти с произход от дива свиня, но има по-нови доказателства, че някои диви свине са тествани и са показали положителен резултат за специфични антитела срещу вируса, което предполага, че те оцеляват, след прекарана първоначална инфекция с вируса на АЧС, но остават вирусоносители за по-кратко или по-продължително време и могат да действат като резервоар на инфекцията. Ловът може да накара дивата свиня да се разпръсне, и когато такива свине са носители на вируса, това може да допринесе за по-широкото му пространствено разпространение (FAO, 2017).

Откриването на положителни за АЧС диви прасета в региона на гр. Варшава е в район с относително ниска гъстота на дивите свине (Европейска комисия, 2016 г.). Въпреки това през 2017 г. в районите с подобна гъстота на дивите свине в източната част на Полша по протежение на границата с Беларус са регистрирани няколко огнища на АЧС при домашни свине от т.н. ферми от "задния двор". Освен това всяко движение

на АЧС на запад в Полша вече крие повишена опасност от по-нататъшно по-бързо разпространение на вируса, поради високата гъстота на домашните свине на запад.

Епизоотологични данни сочат, че епизоотичните взривове в Полша преди това са били резултат на неефективни мерки за биосигурност на фермите, а някои се дължат на споделената паша с едър рогат добитък, при които се е осъществявал контакт между диви и домашни свине (PAFF, 2017). В отговор на това предизвикателство, Полша обяви допълнителни мерки за контрол върху свиневъдните стопанства, като например отглеждането на свине отделно от други видове продуктивни животни. Други мерки включват контрол на месни продукти в ръчния багаж на пътници, които се връщат от Русия, Беларус и Украйна, и засилени проверки на основните транспортни маршрути с тези страни (PAFF, 2017).

Фиг.3. Заразена и надзорна зони (в червено) и зона с интензивен улов на диви свине в региона на гр. Злин (оградена с ограда)

Напомняме, че мерките на ЕС за борба с болестта изискват обозначаване на специално определени рискови зони като зона I (диви свине в риск, но не намерени случаи), зона II (тест за диви прасета положителен, но не се разпространява в домашни прасета), зона III диви свине и случайно проявление при домашни свине) и зона IV, която засяга само остров Сардиния. Пратките на живи свине, живи диви свине, месо от източник и странични животински продукти от който и да е от източниците се допускат само при определени изключения. За пълно обяснение виж Решение за изпълнение 2014/708/ЕС на Европейската комисия.

Географският скок на вирус на АЧС на запад в Полша в края на месец ноември предизвиква загриженост поради голямата плътност на популациите от домашни свине и наличието на производствени промишлени стопанства в северозападна Полша и последващия риск за свиневъдството в съседна Германия и дори в Дания. Заедно с разширяването ареала на заразените с АЧС територии в Литва и в ексклава на РФ в гр. Калининград, това означава значително за 2017 г. разширяване на географското разпространение на АЧС в Европа. Това може да доведе до допълнително нарастване на тежестта на инфекцията в Източна Европа.

След появата на заболяването АЧС в Чехия и Румъния през август 2017г рискът от проникване на вируса в България бе повишен от "нисък" на „умерен“. Това се дължи на факта, че въпреки относително ниското равнище на търговия с живи свине от заразените зони на тези държави, може да се очаква значително движение на хора, превозни средства и засилен туристически пътнико поток през летния сезон. Този риск не показва признаци на намаляване. ***На този етап няма промени в обстоятелствата, които да дават основание за увеличаване на нивото на риска за България. Вирусът на АЧС преживява добре при ниски температури и поради това зимата често е сезон на повишен риск, когато е по-трудно да се почистват и дезинфекцират превозните средства, а замразените трупове на умрелите диви свине в природата го съхраняват с месеци.***

Бихме искали да обърнем внимание на всички свиневъди, които да гарантират, че прасетата им не се хранят с кухненски отпадъци или кухненски отпадъци съдържащи продукти от свинско месо, като по този начин да спазват забраната за изхранването им. Да спазват задължението си да докладват на ветеринарните власти за наличие на клинични признаци със съмнение за болест или необичаен отпад при подрастващи или по-възрастни групи прасета. Всеки турист или посетител, който се връща от засегнатите от АЧС държави-членки на ЕС, трябва да избягва контакта с домашни свине, независимо дали се касае за промишлени или малки стопанства, на зони с диви свине или с диви свине, когато не са уверени, че нямат замърсено облекло, обувки или оборудване. Отглеждащите свине и ветеринарните лекари трябва непрекъснато да следят за поява на клиничните признаци за АЧС, които невинаги могат да бъдат очевидни. Тъй като този вирус според някои научни доклади може да има намалена патогенност, то и клиничните симптоми и патологичните изменения не се проявяват в еднаква сила и при всички заразени прасета. За това следва да се прегледат или изследват по-вече прасета или прицелни органи от тях.

На този етап на научното ни познание за АЧС няма единна и универсална схема или модел за противодействие на заболяването. Ето защо повишаването на готовността и компетентността на ветеринарните лекари, стопаните и ловците по места относно мерките, залегнали в националната стратегия за борба с АЧС и недопускане на заболяването на територията на страната ще спомогне за неговото ранно разкриване и бързо диагностициране. Стратегията изисква разработването на различни сценарии и модели на епизоотичния процес при условията и структурата на животновъдните обекти в България. Необходимо е идентифициране и актуализиране (ако е необходимо) на рисковите фактори за проникване на заболяването в страната от съседна Румъния, Молдова, Русия или от друга засегната страна в зависимост от промяната на епизоотичната ситуация. ***Това включва разработването на пространствени модели на технологичните връзки при промишленото свиневъдство, модели за влиянието на т.н. „антропогенен фактор“, особено за свинете, отглеждани в по-малките ферми и фермите от н. р. „заден двор“.*** Необходимо е оценка и анализ на възможните контакти между дивите и домашните свине, с отчитане на възприетите технологии в свиневъдството в България и отчитане на поведенческите особености на породата „Източнобалканска свиня“

(ИБС). *Необходимо е и разработването на подходящи модели и сценарии за запазване на генофонда от ИБС при различните сценарии и развитие на эпизоотичния процес при проникване АЧС в Източна България и задействане на спешния план за запазване на тази уникална българска порода свине.*

ЦОРХВ напомня, че след първата поява на АЧС в Европа след 2007г. вече са засегнати 11 държави, като в нито една от тях то не е ликвидирано!

Литературни източници:

1. PAFF (2017) Presentations on African Swine Fever in 2017
https://ec.europa.eu/food/animals/health/regulatory_committee/presentations_en
2. African Swine fever in Eastern Europe Department for Environment, Food and Rural Affairs Animal and Plant Health Agency (UK). Advice Services - International Disease Monitoring, Updated Outbreak Assessment #11, 3rd August 2017.
3. African Swine fever in Eastern Europe Department for Environment, Food and Rural Affairs Animal and Plant Health Agency (UK). Advice Services - International Disease Monitoring, Updated Outbreak Assessment #12, 4-th December 2017.
4. Scientific report of EFSA: Evaluation of possible mitigation measures to prevent introduction and spread of African swine fever virus through wild boar. EFSA Journal 2014;12(3):3616
5. Информационната система на ЕС за обявяване на особено опасни болести по животните (ADNS) - https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/not-system_en
6. Федералната служба по ветеринарен и фитосанитарен надзор на Руската Федерация (Россельхознадзор) - <http://www.fsvps.ru/fsvps/iac/messages/> Бюлетин № 281 05.12.2017 г. на информационно аналитичен център (АИЦ)
7. Георгиев Г. Епизоотологичен анализ на Африканската чума по свинете за Балтийските държави и Полша (актуализация от септември 2016 г. до септември 2017 г.)

11.12.2017 г.